

Anar de parranda

Sortir, sobretot de nit, amb la intenció de divertir-se.

Encara que *parranda* no es troba en el diccionari de la llengua catalana, la paraula sol ser utilitzada en el sentit de barrila, xerinola o gresca.

Hi ha un equivalent d'aquesta expressió, que és *anar de burilla* —recordem que una burilla és la punta d'un cigar o una cigarreta que en resta després de fumar, però aquesta definició no té res a veure amb la frase que ens ocupa.

Dos amics de *parranda*, motiu habitual dels acudits de les revistes eròtiques locals, com aquest dibuix de Garrido per al *Pakitu* del 24 de setembre de 1924.

Per què diem...

Hem trobat referenciada la locució a què ens referim en les fitxes d'argot de la Biblioteca Lluís Carandell, cedides per l'advocat i escriptor Joan Mascaró i Marimon, entre altres fonts.

També Juan Marsé en la seva novel·la *Últimas tardes con Teresa* utilitza l'expressió citada, quan escriu: *...y entonces a menudo pensaba en Manolo, pero nunca podía imaginárselo en situación de divertirse al estilo en que él se había divertido, ni frecuentando los mismos sitios, ni yendo de “burilla”*. Ho posa així, entre cometes, per indicar que és una paraula catalana introduïda en un text en castellà.

En qualsevol cas, es refereix a *anar amb dones públiques*, segons s'explica en les citades fitxes, amb la nota afegida que l'expressió ha passat en un moment indeterminat a l'àmbit col·loquial.

La frase procedeix de l'edat mitjana, quan es va obligar les bordelleres —les dones que treballaven en un bordell, és a dir, les prostitutes— a portar una ampla faldilla de color grisós, a fi de distingir-se de les altres dones i evitar malentesos. Aquesta faldilla duia, justament, el nom de parranda, de manera que la paraula restà associada a les dones de l'anomenada *vida alegre*.

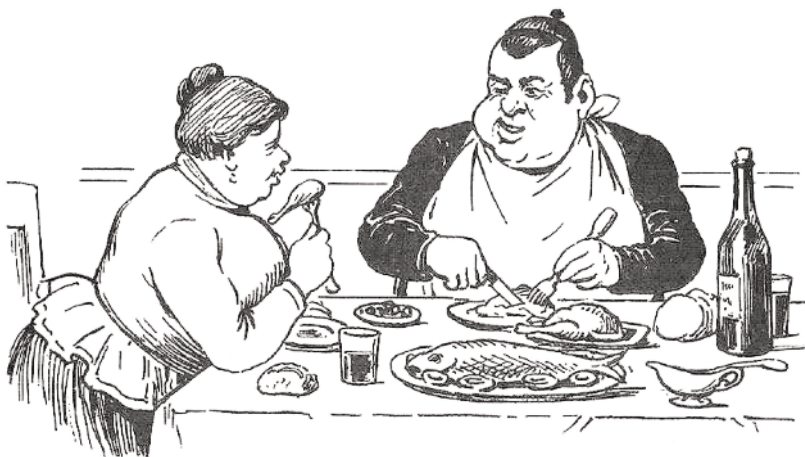
La dita castellana *ir de picos pardos* n'és un equivalent, que també es refereix a la indumentària distintiva que les dones públiques estaven obligades a vestir: un mantell damunt la faldilla, que s'ajustava a la cintura i adoptava la forma de quatre puntes —*picos*—, naturalment de color terrós —*pardo*—.

Atipar-se com un lladre

Menjar molt més del que seria normal.

Cal remuntar-se als temps en què les muntanyes i els camins de Catalunya estaven infestats de bandolers, que s'amagaven en indrets remots i solitaris. Sovint tenien serioses dificultats per omplir l'estómac tant com voldrien, ja que si freqüentaven els nuclis habitats podien ser delatats i venuts a la justícia.

Quan la gana era ja fora de mida —i si se sentien prou segurs—, es presentaven en algun hostel, demanaven tant menjar com eren capaços d'empassar-se i l'endrapaven cuitacorrents. Després, cridaven l'hostaler i, per tota paga, li feien

El fet d'atipar-se com un lladre no està renyit amb cap ofici ni vocació, com aquest rector i la seva majordoma ben disposats a taula. *L'Esquella de la Torratxa*, 8 de març de 1901.

Per què diem...

saber qui eren, alhora que li mostraven les armes que duïen a sobre i li feien jurar que deixaria passar les hores abans de dir a ningú que havien estat allà. En cas contrari, l'hostaler s'ariscava a rebre de valent o, fins i tot, a ser assassinat la propera vegada que s'hi presentessin.

Per això, entre els vells hostalers catalans corria la brama que, si els arribava un hoste amb mal aspecte, malcarat i que menjava pels descosits, de ben segur que es tractava d'un lladre que, en acabar, en lloc de pagar tot el que havia engolit, només donaria a canvi un reguitzell d'amenaques.

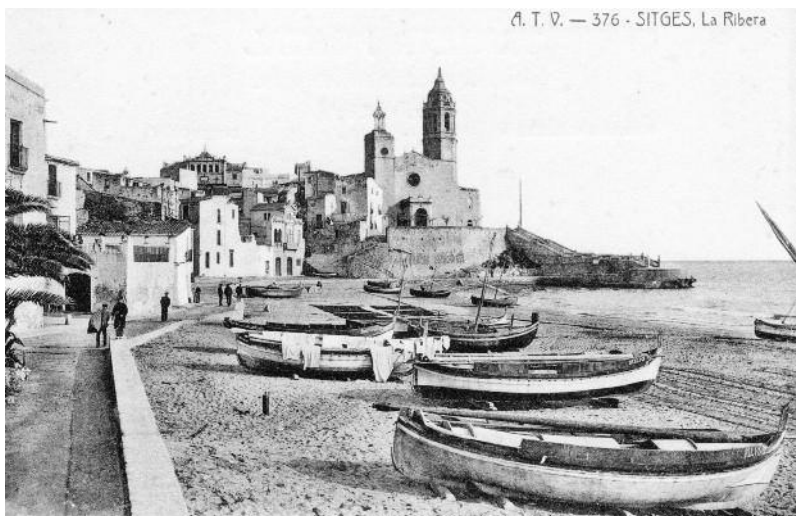
Per aquest motiu, quan hostalers i viatgers s'ensopegaven algú que menjava amb una gana exagerada, solien dir que *s'atipava com un lladre*, encara que fos la persona més inofensiva del món.

Bon vent i barca nova

Fórmula de comiat d'algú o alguna cosa que no sap gaire greu que desaparegui.

Com era de preveure, la frase s'originà en ambients mariners quan, després d'una forta tempesta durant la qual s'havia perdut o havia resultat malmesa alguna nau, el pescador exclamava *mentre hi hagi bon vent i barca nova...* Es referia al fet que tot aniria bé si el vent era favorable i podia procurar-se una nova embarcació.

La dita també inclou la confiança implícita que els inconvenients es poden resoldre mentre hi hagi salut, ja que pitjor hauria estat perdre la vida que la barca en el naufragi.

Sitges a principi del segle XX, quan la platja era plena de barques de pesca.

Per què diem...

Hi ha diverses versions d'aquesta dita: a Mallorca se sol dir *Bon vent i que no torni* o *Bon vent, i que duri*, i també *Bon vent de darrera i brusca de davant*; a Menorca, *Bon vent i oratge, i mar per córrer*; a l'Empordà i la Garrotxa, *Bon vent, i foc al cul*, i a Castelló, *Bon vent et pegue al cul, i en popa que no s'encalle*.

Cantar la canya

Dir a algú les veritats que li desplauen.

L'origen es remunta a l'antic costum d'assentar els deutes i els comptes. En molts llocs de Catalunya, per calcular la feina feta o els articles que es quedaven a deure, en els establiments es prenia una fusta llarga, se serrava en sentit longitudinal i se'n quedava un tros cadascuna de les dues parts interessades, és a dir, l'amo i el treballador o bé el venedor i el comprador.

Capçalera d'un romanç vuitcentista que representa una muller, amb el fill de la mà, que irromp en un cafè per cantar-li la canya al marit.

Per què diem...

Quan calia assentar una quantitat, es posava un tros al costat de l'altre i amb un ganivet es marcava un tall o una osca que assenyalés per igual les dues parts de la vara o de la canya. Arribat el moment de passar comptes, s'encaraven els dos trossos de bastó i es comprovava el nombre de talls o d'osques, cadascuna de les quals tenia un valor convingut prèviament. És evident que cap de les dues parts no podia afegir al seu tros cap senyal segons la seva conveniència, ja que els talls d'una i altra part havien de coincidir perfectament i, en cas d'engany, s'hauria descobert fàcilment.

Aquest sistema era popularíssim a tot el país i sembla ser que, no fa pas gaire anys, encara es practicava en alguns petits establiments de muntanya, com també entre bosquerols i carboners a l'hora d'anotar el nombre de carretades de llenya o carbó venudes.

L'instrument utilitzat rebia diversos noms, segons l'indret, de manera que el sistema era conegut per calca, entalla, talla, galga o canya. *Cantar la canya*, doncs, equivalia a mostrar la veritat dels comptes, sense que poguessin ser alterats segons la conveniència d'un o altre. El que la canya cantava era la pura veritat i tothom s'hi havia d'avenir.